

Zöldség- és gyümölcshiány Európában – hosszú távú következményekkel járó válság

Автор(и): Растителна защита
Дата: 19.04.2023 Брой: 4/2023

Európa mezőgazdasága egyre jobban függ az időjárás szeszélyeitől, ami hatással van az élelmiszer-ellátó rendszerre. Az egyik szemléltető példa 2023 elejéről a teljes káosz, ami az Egyesült Királyságban történt az élelmiszerláncokban, ahol a gyümölcsök és zöldségek ritkaságnak számító árucikkeké váltak. Európa zöldségeskertje, amely a kontinens egyik fő zöldségszállítója, nemcsak a kiszámíthatatlan klímaváltozás áldozata, hanem egy agresszív politikaé is, amely az egész éves túltermelésre és fogyasztásra irányul. Spanyolországban a mesterségesen öntözött szántóföldek területe az elmúlt évtizedekben nőtt, annak ellenére, hogy a mezőgazdasági csapadékmennyiség csökken. Az év eleje óta rendkívül magas hőmérsékleteket

tapasztalunk az Ibériai-félszigeten. Az ország déli részén tartós aszály sújtotta a hagyományosan gyümölcsfákkal, olajfákkal és szőlőültetvényekkel borított területeket is.

„Amit az elmúlt hetekben tanúi voltunk, nagyon hamar sokkoló tényből valósággá válik, és nemcsak Anglia konkrét piacán”, mondja Elisa Oteros, az ökológia professzora a dél-spanyolországi Cordobai Egyetemen. Gyakran feltételezzük, hogy a szélsőséges időjárási változások átmeneti jellegűek, de valójában ezek tartós klímaváltozások.

„A csapadék és a hőmérséklet egyre kiszámíthatatlanabbá válik” – magyarázza Oteros. A világosan meghatározott évszakok helyett a gazdák kezdenek hozzászokni a klímaingadozásokhoz, és nemcsak Spanyolországban. Általánosságban az elmúlt évek klímaformulája a következőképpen írható le – rendkívül forró nyarak és meleg téli hetek, majd fagy, aszály, és végül záporok és jégesők. A meteorológusok szubtrópusi éghajlatot jósolnak Dél-Spanyolországban, az ország más részei pedig valószínűleg sivataggá fognak válni.

A klímaváltozás következtében Közép- és Észak-Európa mezőgazdasági termelése is átalakulóban van. A rekordnyári 2022-es magas hőmérsékletek és csapadékhiány a terméshozam csökkenését okozták. Németországban tizenkét százalékkal kevesebb zöldséget, például uborkát, paprikát és paradicsomot takarítottak be 2021-hez képest.

Hosszú távú következmények

Mindez hatással van a mezőgazdasági termelésre. De az is érdekes, hogy „a mesterségesen öntözött szántóföldek területe az elmúlt évtizedekben nőtt, annak ellenére, hogy egyre kevesebbet esik” – mondja Oteros. A spanyol meteorológiai szolgálat szerint tavaly a mezőgazdasági csapadékmennyiség körülbelül 26%-kal volt alacsonyabb az 1981 és 2010 közötti átlagnál; 2022 februárjában a csapadék 80%-kal kevesebb volt. A helyzet a fennmaradó hónapokban is aggasztónak tűnik – májusban a csapadékmennyiség 65%-kal, októberben pedig 35%-kal volt a normál alatt.

A csapadékhiány súlyosan érinti a zöldségtermesztés üvegházi területeit és a citrusültetvényeket Kelet- és Dél-Spanyolországban. De nemcsak azokat: gyakran még az olyan, száraz régiókban is jól fejlődő növényeket, mint az olajfa vagy a mandulafa, olyan fajtákkal helyettesítették, amelyek magasabb hozamot biztosítanak, de cserébe sokkal több öntözést igényelnek. Murcia és Almería régiók, amelyeket „Európa kertjének” neveznek, egész évben paprikát, paradicsomot és más zöldségeket termesztenek az európai és nemzetközi piac számára. Dél-Spanyolország ezek az óriási üvegházai a víz- és áramfogyasztás hatalmas mértékével szembesülnek.

Aszály és vízhiány

Az aszály már nem elsősorban Dél-Spanyolország területét érinti. Az év elején Katalónia északkeleti részén vészhelyzetet hirdettek vízkorlátozásokkal, és korlátozták az öntözésre szánt víz felhasználását. Spanyolország egyik legnagyobb gyümölcsöse található itt. Tartós aszálytól szenvednek, és különösen a téli hónapok száraz és meleg időszakaitól, amelyeket egyre gyakrabban követnek hosszú tavaszi fagy- és hidegidőszakok.

„A gyümölcsfák túl korán virágoznak. A fagy, szél, jégeső és záporok károsítják az ültetvényeket, és a termés hozam csökken” – mondja Oteros. Idén a régiótól függően átlagosan a gyümölcsstermés 10 és 20%-a vész el valószínűleg. Ezen túlmenően a melegebb éghajlat elősegíti a mediterrán gyümölcslégy tömeges elszaporodását. A gyümölcs- és olajfákat egyre gyakrabban érintik betegségek.

A szőlőültetvények is szenvednek a klímaváltozástól. A szőlőnek melege és kevés csapadékra van szüksége az éréshez és a cukrok képződéséhez, de ugyanakkor hidegre is, hogy megőrizze a bogyók savtartalmát. Ha túl hideg van, a szőlő nem érkezik be időben, ami savanyúbb borokhoz vezet. Ha rendkívül forró van, a szőlő túl korán érkezik be. Túl sok cukrot képeznek, ami az erjedés során magasabb alkoholtartalomhoz vezet. A gyorsan érett szőlő sem fejleszt ki összetett aromákat. Az eredmény olyan borok, amelyekben hiányoznak az intenzív és gazdag árnyalatok.

Csökkentett termés

Még ha a globális felmelegedés a párizsi megállapodásban foglaltak szerint kevesebb, mint két Celsius-fokra korlátozódik is, a hagyományosan szőlőültetvényekkel beültetett területek több mint felére csökkennek. Spanyolországban a jelenlegi művelt terület 65%-a már nem biztosít kellően optimális feltételeket a minőségi borok előállításához. Ha az átlaghőmérséklet további négy százalékkal emelkedik, ez valószínűleg a neves riojai fajtából készült borok termelésének drasztikus csökkenéséhez vezet.

A Rioja Spanyolország legnagyobb és leghíresebb borrégiója, az ország északi részén található. Denominación de Origen Calificada (D.O.Ca) besorolással rendelkezik, amely 54 000 hektárt ölel fel három különböző közigazgatási régió (La Rioja, Navarra és Álava tartomány) körül. További három zónára oszlik: Rioja Alta, Rioja Oriental és Rioja Alavesa.

„Az agráripari modell számos társadalmi változáshoz vezetett, beleértve a fogyasztási modell megváltozását. Ez a bőségen, homogén és olcsó nyersanyagokon alapuló modell több élelmiszer fogyasztását ösztönzi, anélkül,

hogy figyelembe venné a helyi fajtákat és a termékek szezonálisát” – állítja az „Agroökológia a bolygó lehűtéséért” című jelentés, amelyet a spanyol *Ecologistas en Acción* környezetvédelmi szervezet készített.